

Onko pankkisääntely pankkitoiminnan surma?

Pankkien sääntelyn kehittäminen

Studia monetaria

31.1.2012

Esa Jokivuolle/Suomen Pankki

Sisältö

- Miksi pankkeja säännellään?
- Mistä nykyisessä sääntelyuudistuksessa on kyse?
- Sääntelyn kustannukset ja hyödyt
 - pankeille
 - yhteiskunnalle
- Nykyinen tilanne Euroopassa
- Yhteenveto

Miksi pankkeja säännellään?

- Pankit ottavat vastaan talletuksia ja hankkivat lyhytaikaista velkaa, myöntävät pitkäaikaisia luottoja
- Pankkitoiminnan riskit - pankkipaot
 - historiassa tyypillisesti talletuspakoja
 - 2007 alkaneessa kriisissä erityisesti tukkurahan pakoja
- Pankkipako → pankin kaatuminen → potentiaalisesti suuret yhteiskunnalliset kustannukset
- Pankit usein pelastetaan jos uhkaavat kaatua
 - > pankkien tappiot siirtyvät veronmaksajille

... miksi pankkeja säännellään?

- Talletussuoja poisti talletuspaot mutta lisäsi pankkien kannustimia ottaa riskejä, koska talletuksista tuli ”halpaa rahaa”
 - > pankit voivat edelleen kaatua liialliseen riskinottoon
 - > kustannukset talletussuojajärjestelmälle (viime kädessä valtiolle)
- Ratkaisuna pääomavaatimukset:
 - Vaaditaan riittävästi osakepääomaa
 - Hillitsee riskinottoa koska osakkeenomistajat kärsivät tappioista
 - Puskuroi mahdollisia tappiota
- Riittävän korkeat pääomavaatimukset lisäävät myös markkinoiden luottamusta pankkeihin ja hillitsevät siten tukkurahan pakoja

Pankkien oman pääoman vaatimukset

Basel sopimukset

$$\frac{\textit{Oma pääoma}}{\textit{Riskipainotetut saatavat}} \geq 8\%$$

- Basel I: karkea riskipainotus (tai ei ollenkaan)
- Basel II: teoriaperusteiset riskipainot
- Basel III: korkeampi pääoman laatu + uusia elementtejä tulee voimaan asteittain 2019 mennessä

Mikä meni pieleen Basel I ja II:ssa (finanssikriisin valossa)?

- Liian vähän todellista omaa pääomaa tappiopuskureina
- Suurin osa 8 prosentista sai sisältää sellaista pääomaa, joka ei tarjonnut puskuria tappioita vastaan
- Todellisen oman pääoman vaatimus on yli kolminkertaistettu Basel III vaatimuksissa.
 - Lisäksi vaatimus saattaa joissakin tilanteissa ja joillekin pankeille olla vielä korkeampi

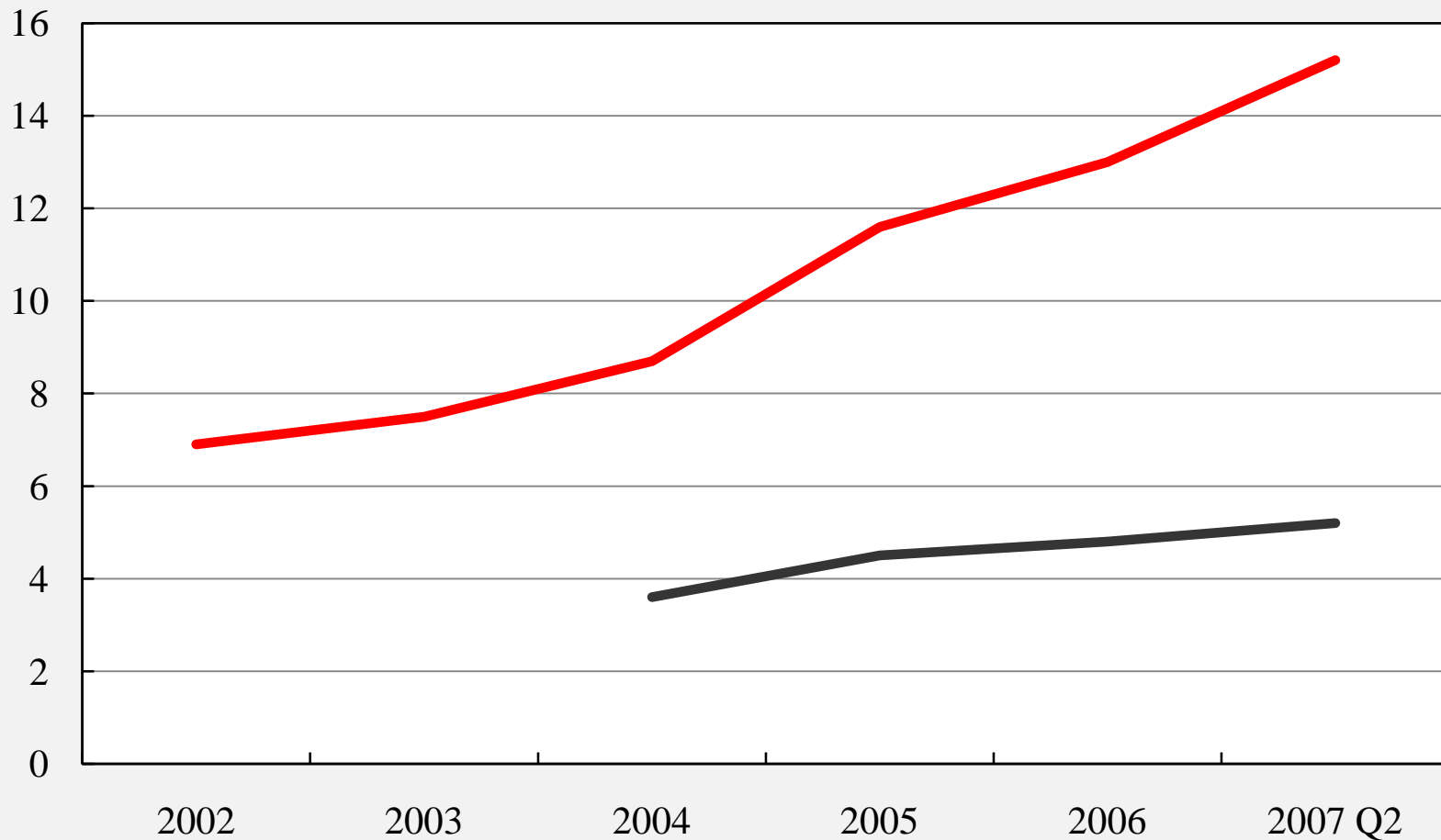
... Mikä meni pieleen Basel I ja II:ssa (finanssikriisin valossa)?

- Taseen ulkopuoliset erät (kuten arvopapereiksi muunnetut as.lainat USA:ssa)
 - Niiden todelliset riskit arvioitiin liian pieniksi
 - Pankkien motiivi seuloa ja seurata riskejä vähäinen
- Oman pääoman vaatimuksissa ”porsaanreikiä” jotka mahdollistivat riskien kasvattamisen ilman että oman pääoman vaatimus nousi
- Basel III:n yksi uusi elementti on täydentävä oman pääoman vaatimus, jossa otetaan huomioon
 - taseen ulkopuoliset erät
 - virhemahdollisuus riskien arvioinnissa

Johtavien US pankkien tase ja riskipainotetut saatavat

— Taseet (yht.), bilj. euro

— Riskipainotetut saatavat, bilj. euro

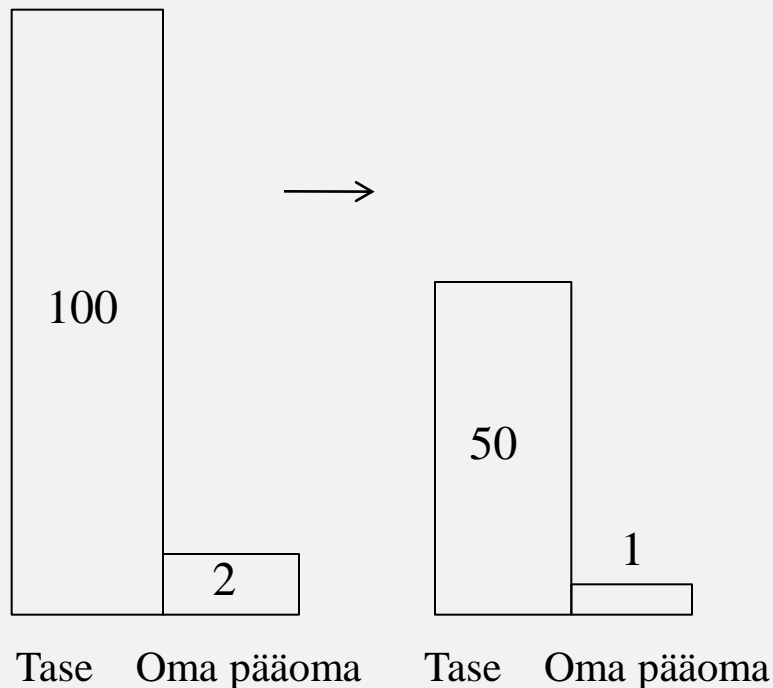
Lähde: IMF, huhtikuu 2008

Mitä tapahtuu kriisissä?

- Arvopaperien pakkomyynnit ja luotonannon vähentäminen kriisitilanteessa ovat usein ainoa keino täyttää lakisääteiset oman pääoman vaatimukset
- Tämä aiheuttaa hintojen laskua markkinoilla ja siten vakuusarvojen pudotuksen
 - > Luotonannon vähentyminen kuristaa talouskasvua
- Riittävät oman pääoman puskurit ovat tärkeitä jotta pakkomyyntien kierteeseen ja luotonannon supistumiseen ei jouduttaisi

Mitä tapahtuu kriisissä? Tapaus 1

Oletus: 1% luottotappiota taseen arvosta, vähennetään pääomasta
2%:n oman pääoman vaatimus

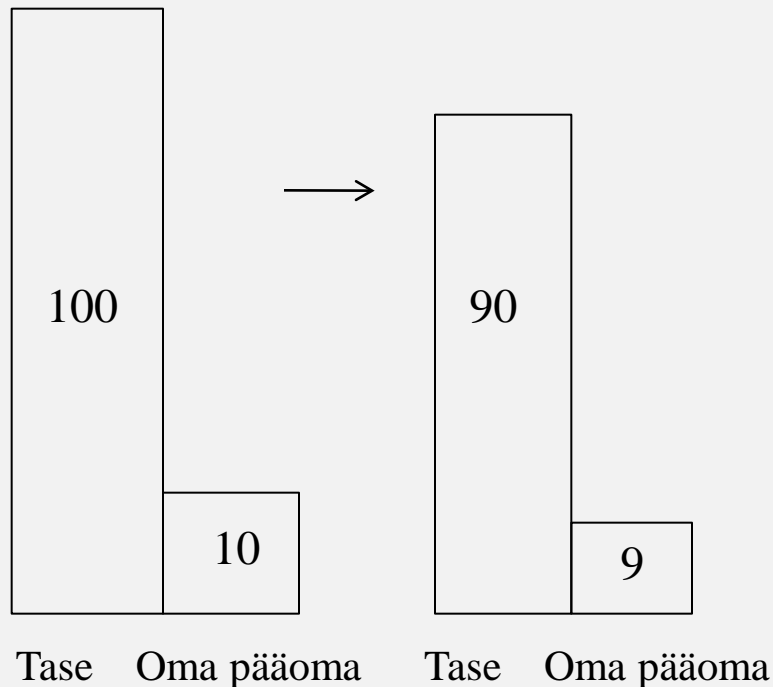

Puretaan pankin velkaa myymällä
50 pankin taseen arvosta jotta
saavutetaan pääomavaatimus
-> hyvin suuri hintavaikutus
markkinoilla

Mitä tapahtuu kriisissä? Tapaus 2

Oletus: 1% tappiota taseen arvosta, vähennetään pääomasta

10% oman pääoman vaatimus

Puretaan pankin velkaa myymällä
10 pankin taseen arvosta jotta
saavutetaan pääomavaatimus
-> pienempi hintavaikutus
markkinoilla

Lisävaatimuksia Basel III:ssa

- Suhdanteiden mukaan määräytyvät lisöpääoman puskurit
 - maakohtaisia
- Suurimpia (tai koko pankkijärjestelmän kannalta keskeisiä) pankkeja koskevat lisävaatimukset oman pääoman määrälle

... Mikä meni pieleen Basel I-II:ssa (finanssikriisin valossa)?

- Basel kehikko ei sisältänyt rajoitteita pankkien maksuvalmiuden turvaamiseksi
 - > Basel III edellyttää riittävästi varoja, jotka on muutettavissa rahaksi kyllin nopeasti (30 päivän sääntö)
 - > Basel III edellyttää että lyhytaikaisen ”tukkurahan” osuus ei saa olla liian suuri suhteessa talletuksiin ja pitkäaikaiseen tukkurahaan

Vaikutukset pankkeihin ja talouteen

Oman pääoman kustannus pankeille

- Oma pääoma on jonkin verran kalliimpaa kuin velkarahoitus
- Oman pääoman kustannus vaikuttaa
 - luottokorkoihin
 - luotonannon määrään
 - kansantalouden kasvuun
 - pankkien ja muun rahoitustoiminnan väliseen kilpailuun
- Oman pääoman määrä vaikuttaa
 - tappioiden sietokykyyn
 - riskinoton kannustimiin
 - ...ja näiden kautta talouskasvun vakauteen (vähentämällä kriisejä)

Luottokorot ja luotonanto

- Korkeampien oman pääoman vaatimusten vaikutus luottokorkoihin todennäköisesti pieni
- Esim. Yhdysvaltain historian perusteella luottokorot ja pankkien oman pääoman määrä eivät juuri korreloi
- Uusista maksuvalmiusvaatimuksista voi kuitenkin tulla lisäkustannusta.
 - > Yhdessä eri uudistusten vaikutus luottokorkoihin voi kasvaa merkittävämmäksi

Vaikutukset talouskasvuun

- Tutkimusten mukaan uusien vaatimusten vaikutus luotonannon supistumiseen ja sitä kautta pitkän aikavälin talouskasvuun todennäköisesti kohtuullisen pieni
- Myönteinen vaikutus: vakaampi pankkisektori, vähemmän kriisejä
- Tutkimuksen mukaan lähes 20% oman pääoman vaatimus voisi olla lähellä optimaalista
 - Kriisien ehkäiseminen tuo suuremman hyödyn kuin korkeampien luottokorkojen kautta tulevat menetykset talouskasvussa

Nykyinen tilanne Euroopassa

- EU:ssa pankkien pääomitus kesäkuun 2012 loppuun mennessä
 - Pankkien tuli esittää suunnitelma 20.1.12 mennessä
- 9% omaa pääomaa (poikkeuksellinen ja väliaikainen puskuri)
- Haasteet
 - Yksityistä pääomaa huonosti saatavilla markkinoilta
 - Ei ”hyväksyttävää” että 9%:n suhdeluku saavutetaan supistamalla luotonantoa

Johtopäätöksiä

- Basel III nostaa pankkien todellisen oman pääoman määrää merkittävästi
- Merkittävä askel tulevaisuuden kriisien vähentämiseksi
- Oman pääoman sääntely ei ole ainoa, joskin keskeinen, pankkien ”kaitsemisen” muoto, jota ollaan kehittämässä tai pohditaan:
 - Pankkien toiminnan uudelleenjärjestelyjen helpottaminen kriisitilanteita varten
 - Johdannaiskauppaa koskevat uudistukset
 - Korkean tason asiantuntija ryhmä, joka pohtii EU:n pankkisektorin rakenteita (aloittaa työnsä 2012)